

HALFJAARLIJKS VERSLAG OVER DE IMPLEMENTATIE VAN HET UNCRPD

ROL VAN DE FOD SOCIALE ZEKERHEID ALS FEDERAAL FOCAL POINT EN
INTERFEDERAAL COÖRDINATIEMECHANISME VOOR HET VN VERDRAG
INZAKE DE RECHTEN VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP

Federale Overheidsdienst
Sociale Zekerheid

.be

**Halfjaarlijks verslag over de werking van de FOD Sociale Zekerheid – DG
Beleidsondersteuning als federaal focal point en interfederaal coördinatiemechanisme,
overeenkomstig artikel 33.1 van het VN Verdrag inzake de rechten van personen met een
handicap.**

1. Inleiding

Op 13 december 2006 keurde de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD) goed. Het UNCRPD is innovatief, enerzijds omdat er van in het begin een zeer grote betrokkenheid was van mensen met een handicap en hun verenigingen, anderzijds omdat het vertrekt van een paradigma shift, waarbij het medisch zorgmodel verlaten wordt en overgegaan wordt naar een sociaal rechtenmodel. Niet de handicap belet mensen op voet van gelijkheid deel te nemen aan de maatschappij, wel de sociale en fysieke drempels die in de maatschappij bestaan.

Nieuw is ook dat er voor de eerste maal in een mensenrechtenverdrag een bepaling ingevoerd wordt die in structuren voorziet voor de daadwerkelijke implementatie van de bepalingen uit het UNCRPD: artikel 33 – Nationale implementatie en toezicht.

Dit artikel bepaalt in zijn eerste lid:

“De Staten die Partij zijn wijzen binnen hun administratieve organisatie een of meer contactpunten aan voor aangelegenheden die betrekking hebben op de uitvoering van dit Verdrag en besteden naar behoren aandacht aan het instellen van een coördinatiesysteem binnen de overheid ten einde het nemen van maatregelen in verschillende sectoren en op verschillende niveaus te vergemakkelijken.”

De FOD Sociale Zekerheid werd als focal point voor het federale niveau aangeduid. En in overleg met de gemeenschappen en gewesten¹ werd de FOD Sociale Zekerheid eveneens aangeduid als interfederaal (in relatie met de gemeenschappen en gewesten) coördinatiemechanisme. In deze hoedanigheden coördineert de FOD Sociale Zekerheid de implementatie van het UNCRPD zowel op federaal vlak (netwerk van contactpersonen bij de federale administraties) als op interfederaal vlak (netwerk met focal points aangeduid in de gemeenschappen en gewesten), is hij verantwoordelijk voor de eindredactie van de verslagen die overeenkomstig artikel 35 UNCRPD neergelegd moeten worden, en is hij de Belgische contactinstelling voor alle vragen die betrekking hebben op het UNCRPD.

Bij de uitvoering van deze taken treedt de FOD Sociale Zekerheid vanzelfsprekend in dialoog met de andere organen bedoeld in artikel 33 UNCRPD: het onafhankelijk mechanisme (artikel 33.2 UNCRPD) en het maatschappelijk middenveld (artikel 33.3 UNCRPD).

¹ Beslissing van de Interministeriële Conferentie Welzijn, Sport en Gezin Deel "Personen met een handicap" dd. 9 maart 2010.

In dit verslag wordt een overzicht gegeven van wat het (federaal en interfederaal) coördinatiemechanisme sinds zijn aanstelling ondernomen heeft.

2. FOD Sociale zekerheid als federaal focal point

Het uitgangspunt voor de implementatie van het UNCRPD op federaal niveau is het principe van "handistreaming". Dit houdt in dat men in alle beleidsdomeinen rekening houdt met de dimensie "handicap". Beleidsbeslissingen hebben immers een uitwerking op personen met en personen zonder een handicap en er moet dus nagegaan worden wat de (positieve of negatieve) impact van de beslissing zou kunnen zijn.

Om dit bewustmakingsproces op administratief niveau en op beleidsniveau concreet in te voeren, heeft de regering beslist² om bij elke federale overheidsinstantie (Federale Overheidsdienst, Programmatorische Overheidsdienst, wetenschappelijke instelling en parastatale) een contactpunt "handicap" aan te stellen dat wordt belast met de taken voorzien door artikel 33.1 UNCRPD. Bovendien moet bij elke beleidscel van elke Minister en Staatssecretaris een beleidsmedewerker aangeduid worden die erop moet toezien dat de dimensie "handicap" in acht wordt genomen bij het concipiëren en uitvoeren van het beleid. Dit engagement van de regering om daadwerkelijk werk te maken van een transversaal beleid en een bewustwording op alle niveaus werd herhaald in het Federale Regeerakkoord van 1 december 2011:

"De regering zal een transversaal gehandicaptenbeleid ondersteunen, overeenkomstig de voorschriften van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap. In dat opzicht zullen de representatieve verenigingen van mensen met een handicap bij de hervormingen worden betrokken. De regering zal met de in elke FOD aangeduide contactpunten "handicap" een actieplan opmaken. Ze zal voor samenhang zorgen tussen de specifieke plannen voor bepaalde soorten handicaps of bepaalde hinderende situaties."

De federale administratieve contactpunten hebben als taak:

- verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het UNCRPD op het niveau van hun administratie en voor alle vragen die ermee te maken hebben;
- uitwerken van een actieplan voor de tenuitvoerlegging van de rechten van personen met een handicap;
- toezien op de toepassing van het "handistreaming"-principe bij de uitwerking en de uitvoering van het beleid binnen hun administratie;
- opmaken van het deel van het voor de VN bestemde verslag over de daadwerkelijke opvolging van de tenuitvoerlegging van het Verdrag, dat betrekking heeft op de bevoegdheden van hun administratie (zie verder).

Als federaal focal point heeft de DG Beleidsondersteuning van de FOD Sociale Zekerheid volgende taken:

- coördineren van de acties van de federale contactpunten en creëren van een permanent netwerk van de contactpunten;

² Beslissingen van de ministerraad van 20 juli 2011 en 12 mei 2012.

- ondersteunen van de federale contactpunten – uitbouwen van expertise;
- coördinatie van het federale deel van de Belgische verslagen voor de Verenigde Naties;
- permanente Belgische correspondent zijn voor het Comité voor de rechten van personen met een handicap van de Verenigde Naties en voor alle vragen m.b.t. het UNCRPD.

Hieronder wordt meer in detail toegelicht welke acties de FOD Sociale Zekerheid met betrekking tot deze verschillende taken ondernomen heeft.

2.1. Coördinatie van de acties van de federale contactpunten – Permanent netwerk – Ondersteuning federale contactpunten – Uitbouw referentiepunt

Hoewel de Ministerraad reeds op 20 juli 2011 een eerste maal beslist had om bij de federale overheidsinstanties een contactpersoon “handicap” aan te duiden, werd van de effectieve aanduiding slechts werk gemaakt onder de nieuwe federale regering. De FOD Sociale Zekerheid werd belast met de opvolging van de aanstelling van de contactpersonen bij de verschillende overheidsinstanties. Daartoe werd contact opgenomen met de leidende ambtenaren van de betrokken administraties, werd uitleg gegeven over het UNCRPD en de beslissingen van de Ministerraad en over de taken van de administratieve contactpunten. Als gevolg daarvan werden bij quasi elke FOD, POD, wetenschappelijke instelling en parastatale “administratieve” contactpunten aangeduid³.

In samenwerking met het kabinet van Staatssecretaris Courard werd dan op 23 mei 2012 een startvergadering georganiseerd met de politieke en administratieve contactpunten. Op die vergadering werd informatie gegeven over het UNCRPD, over de uitvoering van artikel 33 UNCRPD in België, over het principe van handistreaming binnen de federale overheid en over de rol, het profiel en de taken van de administratieve contactpunten en het federale focal point. Die informatie werd naderhand ook via mail aan de deelnemers en aan alle aangestelde contactpersonen bezorgd. Er werd zeer sterk benadrukt dat de rol van de contactpersonen erin bestaat om toe te zien op de toepassing van het principe van handistreaming binnen hun beleidsdomein, wat dus verder gaat dan bijv. enkel toezien op de toegankelijkheid van hun gebouwen of de diversiteit binnen hun Human Resources beleid.

Verschillende deelnemers aan de vergadering stelden zich de vraag of zij wel de meest geschikte persoon zijn om deze rol en taken op te nemen. Veelal gaat het immers om mensen die werkzaam zijn in het Human Resources beleid, maar dit zijn niet noodzakelijk de personen die het meeste betrokken worden bij beleidsbeslissingen.

Om die reden heeft de FOD Sociale Zekerheid op 21 september 2012 een toelichting gegeven aan het College van administrateurs-generaal bij de Instellingen van Sociale Zekerheid, over het UNCRPD en vooral over het profiel, de taken en de rol van de administratieve contactpersonen. Ook werden contacten gelegd met het secretariaat van

³ Op 6 november 2012 hebben 39 van de 43 federale instanties een contactpersoon handicap aangeduid; enkel de POD Duurzame Ontwikkeling, het federaal Planbureau, het Nationaal Geografisch Instituut en de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie ontbreken nog.

het college van leidende ambtenaren bij de federale en programmatorische overheidsdiensten om ook aan hen deze informatie te bezorgen.

Om de uitvoering van het principe van handistreaming meer daadkracht te geven, werd in overleg met de kabinetten van de minister van sociale zaken en de staatssecretaris bevoegd voor het beleid voor personen met een handicap, erop toegezien dat de nieuwe generatie bestuursovereenkomsten die de instellingen van sociale zekerheid zullen afsluiten met de federale regering, ook bepalingen bevat rond de implementatie van het UNCRPD.

Over de acties die de verschillende administratieve contactpunten sinds hun aanstelling ondernomen hebben, valt op te merken dat op heden slechts enkele administratieve contactpunten reeds een actieplan hebben uitgewerkt, maar dit valt te verklaren door het feit dat hun aanstelling nog van vrij recente datum is en dat, zoals hierboven reeds gesteld werd, er nog niet altijd duidelijkheid bestaat over de rol en de functie die ze te vervullen hebben. Dit bleek ook opnieuw tijdens de vergadering die gehouden werd op 19 november 2012, op initiatief van Staatssecretaris Philippe Courard. Deze vergadering beoogde een ontmoeting tussen de administratieve contactpunten, de politieke contactpunten, het onafhankelijk mechanisme en het maatschappelijk middenveld. Dit zal dan ook één van de aandachtspunten zijn voor de FOD Sociale Zekerheid in de komende periode. Daarnaast zal ook een methode uitgewerkt worden om de evolutie in de acties op te volgen en te meten.

De FOD Sociale Zekerheid onderhoudt verder contacten met een aantal “bevoorrechte” administraties / diensten, in functie van hun expertise of bevoegdheden:

- met het Instituut voor Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, gezien de rol die deze instelling heeft op vlak van gender mainstreaming en de gelijklopende taken;
- met de FOD P&O, omwille van hun expertise op vlak van human resources management en hun betrokkenheid bij de Begeleidingscommissie voor de Aanwerving van personen met een handicap in de federale overheid;
- met de FOD Buitenlandse zaken, gezien hun functie als coördinator voor Europese dossiers en internationale verdragen (Coormulti, COHOM, rapportages, ...);
- met de FOD Justitie gezien hun expertise op vlak van mensenrechten.
- met de directie-generaal “Handicap” van de FOD Sociale Zekerheid, omwille van hun expertise op vlak van handicap.

Verder zijn er ook bilaterale contacten naar aanleiding van bepaalde vragen of dossiers. Zo werd er bijv. een overleg georganiseerd met de contactpersoon van de Regie der Gebouwen over een ontwerp van lastenboek rond toegankelijkheid.

De FOD Sociale Zekerheid betreft de contactpersonen van de betrokken overheidsdiensten om te antwoorden op onderzoeken of vragenlijsten die van Europese of internationale instanties uitgaan en die betrekking hebben op bepalingen uit het UNCRPD; op basis van de verkregen informatie wordt dan een gecoördineerd antwoord opgesteld. Het gaat onder meer om:

- vragenlijst naar aanleiding van een studie over de toegankelijkheid van informatie, vanwege “Disabled People's International and the Global Initiative for Inclusive ICTs”;

- vragenlijst van het Luxemburgse ministerie van gezin en integratie over persoonlijke assistentie van personen met een handicap;
- vragenlijst van UNFPA over de algemene uitvoering van het Actieprogramma van Caïro met als doel de besprekingen in de UNGA voor te bereiden in 2014;
- vragenlijst in het kader van een follow up van de Concluding Observations van het Comité voor de rechten van het kind;
- vragenlijst vanwege het Ierse "Children, Adolescents and Young People with Complex Disabilities Department of Health" over kinderen met een intellectuele handicap of autisme.

De FOD Sociale Zekerheid stelt twee maal per jaar een Nieuwsbrief op, die informatie bevat over colloquia, studies, brochures, ... die betrekking hebben op handicap of bepalingen uit het UNCRPD. Dit gebeurde in december 2011 en juli 2012. Een volgende Nieuwsbrief zal in de loop van de maand december verstuurd worden. Deze Nieuwsbrieven worden in ruime mate verspreid, naar de administratieve contactpunten, de focal points en agentschappen van de gemeenschappen en gewesten, het Centrum voor Gelijkheid van kansen en racismebestrijding en het maatschappelijk middenveld.

Voor het eerste semester van 2013 zijn onder meer volgende acties gepland:

- opstellen van een brochure die ter beschikking gesteld zal worden van de administratieve contactpunten;
- opstellen van "opinion files" op basis van rechtsleer, rechtspraak en studies of onderzoeken over bepaalde domeinen van het UNCRPD, zoals bijv. de participatie van personen met een handicap in het politieke leven, mobiliteit en toegankelijkheid.

De FOD Sociale Zekerheid probeert door deze acties een referentiecentrum te worden voor materies die betrekking hebben op het UNCRPD. Daartoe wordt ook deelgenomen aan studiedagen, colloquia, conferenties, ...die georganiseerd worden over het UNCRPD of over ermee verband houdende onderwerpen.

2.2. Opmaken en opvolgen van de Belgische verslagen voor de Verenigde Naties

Overeenkomstig artikel 35 van het UNCRPD moet elke Staat die Partij is bij het UNCRPD, binnen twee jaar nadat het UNCRPD voor de desbetreffende Staat in werking is getreden, een uitgebreid rapport indienen bij het Comité⁴ over de maatregelen die zijn genomen om zijn verplichtingen uit hoofde van dit Verdrag na te komen, alsmede over de vooruitgang die is geboekt in dat verband. Daarna brengen de Staten die Partij zijn ten minste eenmaal per vier jaar een vervolgrapport uit en voorts wanneer het Comité daarom verzoekt.

Vermits België het UNCRPD geratificeerd heeft in augustus 2009, diende het eerste Belgische rapport neergelegd te worden ten laatste in juli 2011. De eerste taak van het coördinatiemechanisme bestond er dan ook in ervoor te zorgen dat België zijn verplichtingen op dit vlak tijdig zou respecteren.

⁴ Het VN-Comité voor de Rechten van Personen met een Handicap is een groep van internationaal en representatief samengestelde experts, die zich buigen over de rapporten die de landen moeten indienen, over de mate waarin de rechten uit het Verdrag gerealiseerd zijn.

Het eerste rapport diende, artikel per artikel, een overzicht te bevatten van de maatregelen die België genomen heeft om de bepalingen van het UNCRPD uit te voeren; daartoe diende eerst een overzicht gemaakt worden van de verschillende betrokken overheden en een afbakening van de verschillende betrokken beleidsdomeinen. Elke betrokken administratie werd gecontacteerd met de vraag de nodige informatie te bezorgen, de verschillende bijdragen werden verzameld en in één document verwerkt. Daarbij moest toegezien worden op het nodige evenwicht tussen de verschillende bijdragen (zowel van de federale overheidsdiensten als van de gemeenschappen en gewesten) en moest ook de coherentie verzekerd worden; dit alles met inachtneming van de richtlijnen die door het VN-comité opgesteld werden, en met respect voor de beperkingen inzake omvang van het document.

Rekening houdend met de federale structuur van België en om alle overheden die bevoegd zijn inzake handicap te betrekken, werd een coördinatieproces ingevoerd voor de opmaak van dit rapport. De werkgroep "Internationale relaties" van de IMC Welzijn, Sport en Gezin – deel personen met een handicap tekende dit proces uit, bepaalde artikel per artikel de verdeling van de bevoegdheden en maakte een werkkalender op om de voorziene termijnen te halen.

Het proces werd gecoördineerd in nauwe samenwerking tussen het coördinatiemechanisme voor het UNCRPD en de cel *Coormulti* van de FOD Buitenlandse Zaken⁵. De bijdragen van de deelgebieden werden gecoördineerd door de verschillende contactpunten aangeduid voor de uitvoering van het UNCRPD.

Er werd ook een vergadering met het maatschappelijk middenveld georganiseerd, waarop verschillende verenigingen vertegenwoordigd waren. Voor het federale niveau waren onder andere de *Nationale hoge raad voor personen met een handicap* en het *Belgian Disability Forum* aanwezig.

Het Belgische rapport werd einde juli 2011 neergelegd, in het Frans (één van de officiële talen bij de Verenigde Naties); het is op de website van de FOD Sociale zekerheid ter beschikking in het Nederlands en het Frans⁶.

Enkele aandachtspunten voor de toekomst:

- het is van essentieel belang dat tijdig gestart kan worden met de opmaak van het verslag; daartoe is een goede verdeling van de bevoegdheden en het maken van goede afspraken met de betrokken verantwoordelijken zeer belangrijk; naarmate de administratieve contactpunten en de focal points van de gemeenschappen en gewesten meer expertise opbouwen, zal deze samenwerking vlotter kunnen gebeuren;
- door omstandigheden kon het maatschappelijk middenveld slechts vrij laat bij het opstellen van het eerste rapport betrokken worden; zowel bij de bespreking van dit

⁵ De cel *Coormulti* van de FOD Buitenlandse Zaken is belast met de coördinatie en de voorbereiding van de vergaderingen van de internationale organisaties waarvan België lid is, met het oog op een systematische aanpak en om de coherentie van het Belgische beleid te waarborgen.

⁶ FR : <http://www.socialsecurity.fgov.be/docs/uncrpd/UNCRPD%20-%20Rapport%20BE%20FR.PDF>

NL : <http://www.socialsecurity.fgov.be/docs/uncrpd/UNCRPD%20-%20Rapport%20BE.PDF>

eerste rapport door het VN Comité als bij de opmaak van het volgende rapport, zal het zaak zijn erop toe te zien dat zij van in het begin bij het proces betrokken worden en dat hen de mogelijkheden en instrumenten gegeven worden om deze consultatie ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren;

- het verslag is een belangrijke graadmeter van de mate van implementatie van de bepalingen van het UNCRPD; het is dan ook belangrijk om dit voor iedereen ter beschikking te stellen, d.w.z. dat het ook in een brailleversie en een “easy to read” versie zou moeten worden vertaald.

De behandeling van het Belgische verslag door het VN Comité zal wellicht pas ten vroegste in 2014 plaats vinden, ruim twee jaar na de indiening ervan. Op deze manier verliest men de dynamiek die bij de redactie van het rapport op gang gebracht was, temeer daar het volgende rapport reeds ingediend moet worden in 2015 en dit moet weergeven op welke manier België de aanbevelingen van het VN Comité opgevolgd heeft. De FOD Sociale Zekerheid volgt samen met de FOD Buitenlandse zaken dan ook de onderhandelingen rond de werking van het Comité en de mogelijke uitbreiding van de vergaderingen op. De rapporten van een aantal andere Europese landen (zoals Spanje, Hongarije en Oostenrijk) werden wel reeds door het VN Comité onderzocht en de FOD Sociale Zekerheid zal de besprekingen en aanbevelingen voor deze landen opvolgen, om er lessen uit te trekken voor de eigen rapportage en het eigen onderzoek.

Het Belgische verslag is het officiële rapport dat neergelegd moet worden bij de Verenigde Naties. In vele landen worden door het maatschappelijk middenveld ook “shadow reports” of alternatieve rapporten opgesteld. Dit is ook in België het geval. Zo stelde GRIP VZW (Gelijke rechten voor Iedere Persoon met een Handicap) op 1 december 2011 een schaduwrapport voor⁷. Ook de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap en het Belgian Disability Forum zullen een alternatief rapport opmaken. Tenslotte zal ook het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding het Belgische rapport onder de loep nemen. De FOD Sociale Zekerheid is hierbij ter beschikking voor eventuele vragen naar informatie of bespreking en zal vanzelfsprekend de verschillende rapporten en aanbevelingen opvolgen en bezorgen aan de bevoegde overheidsadministraties.

2.3. Belgische correspondent voor het VN- Comité en voor alle vragen m.b.t. het UNCRPD

Zoals reeds gesteld, zal het Belgische rapport wellicht slechts in 2014 behandeld worden door het VN Comité. In de aanloop daarvan kunnen wel vragen gesteld worden, waarvoor de FOD Sociale Zekerheid als correspondent zal optreden en ook de coördinatie op zich zal nemen.

Zoals hierboven reeds werd aangetoond, wordt de FOD Sociale zekerheid, in zijn hoedanigheid als federaal en interfederaal coördinatiemechanisme, geregeld gecontacteerd om bij te dragen in de antwoorden op vragenlijsten, ... (zie punt 2.1.). Op deze manier raken stilaan de bevoegdheid en de expertise van de FOD Sociale zekerheid in materies die betrekking hebben op het UNCRPD meer en meer bekend en erkend.

⁷ <http://www.gripvzw.be/vn-verdrag/523-grip-brengt-het-eerste-schaduwrapport-vn-verdrag.html>

De FOD Sociale Zekerheid neemt, in samenwerking met de FOD Buitenlandse zaken, ook de coördinatie op zich van de deelname van België aan de conferentie van Verdragsluitende partijen die jaarlijks door de Verenigde Naties in New York wordt georganiseerd. In 2010, 2011 en 2012 nam de FOD Sociale Zekerheid zelf ook deel aan de conferentie. De verklaringen die namens België in 2011 en 2012 werden neergelegd, werden mede voorbereid door de FOD Sociale Zekerheid⁸:

- 2011
 - o algemene verklaring van België tijdens de openingszitting;
 - o verklaring van België over de politieke participatie van personen met een handicap;
- 2012:
 - o algemene verklaring van België tijdens de openingszitting
 - o verklaring bij Ronde Tafel 1: Technologie en Toegankelijkheid
 - o verklaring bij Ronde Tafel 2: Kinderen met een handicap
 - o verklaring over Vrouwen met een handicap

Ook de Europese Unie is Partij bij het UNCRPD⁹. In dat kader organiseert de Europese Commissie sinds 2010 een "Work Forum" om de actoren van artikel 33 UNCRPD bij elkaar te brengen, informatie en best practices uit te wisselen en een netwerk uit te bouwen. De FOD Sociale Zekerheid neemt actief deel aan deze conferenties en stuurt de verkregen informatie door aan de contactpersonen en de focal points van de gemeenschappen en gewesten. De FOD Sociale Zekerheid treedt ook op als contactpersoon met de Europese Commissie voor alle zaken die betrekking hebben op de implementatie van het UNCRPD op Europees niveau¹⁰.

3. FOD Sociale Zekerheid als interfederaal coördinatiemechanisme

Zoals bepaald door artikel 33 CRPD, kunnen Staten die Partij zijn één of meerdere focal points aanduiden. Dit gebeurde ook in België: elke gemeenschap en elk gewest duidde een eigen focal point aan.

De Interministeriële Conferentie Welzijn, Sport en Gezin Deel "Personen met een handicap" besliste op 9 maart 2010 dat de FOD Sociale Zekerheid zou optreden als interfederaal coördinatiemechanisme. In die hoedanigheid heeft de FOD volgende taken:

- creëren van een permanent netwerk met de focal points die aangeduid werden bij de gemeenschappen en gewesten;

⁸ Deze verklaringen zijn terug te vinden op de website van de FOD Sociale Zekerheid:

- 2011 : <http://socialsecurity.fgov.be/nl/nieuws-publicaties/nieuwsoverzicht/2011/10.htm#181011a>
- 2012 : <http://socialsecurity.fgov.be/nl/nieuws-publicaties/nieuwsoverzicht/2012/11.htm#191112a>

⁹ Het is de eerste maal dat de Europese Unie zelf partij wordt bij een Verdrag van de Verenigde Naties: de Europese Unie ratificeerde het UNCRPD op 23 december 2010.

¹⁰ De FOD Sociale Zekerheid leverde bijvoorbeeld inhoudelijke bijdragen voor de discussies over de "Code of Conduct" die tussen de Europese Commissie en de Lidstaten afgesloten werd of over de aanstelling van het onafhankelijk mechanisme op Europees niveau (onderhandelingen die door de FOD Buitenlandse zaken gevoerd worden in COHOM).

- ondersteunen van de focal points bij de gemeenschappen en gewesten – uitwisselen van informatie en best practices;
- coördineren en eindredactie van de Belgische verslagen over het UNCRPD voor de Verenigde Naties;
- permanente Belgische correspondent zijn voor het Comité voor de rechten van personen met een handicap van de Verenigde Naties en voor alle vragen die betrekking hebben op het UNCRPD.

Zoals eerder reeds gesteld werd (zie punt 2.2.), heeft de FOD Sociale Zekerheid er, als interfederaal coördinatiemechanisme, in eerste instantie voornamelijk voor gezorgd en op toegezien dat het eerste Belgische rapport tijdig, d.w.z. voor einde juli 2011, kon worden neergelegd. Dit was een zeer omvangrijke en arbeids- en tijdsintensieve taak. Pas daarna kon een aanvang worden genomen met de andere taken die aan de FOD toekomen in hoedanigheid van interfederaal coördinatiemechanisme.

In het najaar van 2011 en aanvang 2012 is de FOD Sociale Zekerheid gestart met bilaterale gesprekken met de verschillende focal points van de gemeenschappen en gewesten, om te peilen naar hun verwachtingen t.a.v. het interfederale coördinatiemechanisme. Uit die gesprekken is naar voor gekomen dat de focal points van de gemeenschappen en gewesten vooral vragende partij zijn voor een uitwisseling van informatie en best practices maar bijv. geen gezamenlijke acties willen ondernemen of een gezamenlijk actieplan willen opstellen.

Op 30 augustus 2012 heeft de FOD Sociale zekerheid dan een vergadering georganiseerd met de verschillende focal points van de gemeenschappen en gewesten. Op die vergadering

- werden het federale focal point en de focal points van de gemeenschappen en gewesten voorgesteld;
- heeft de FOD Sociale Zekerheid zijn plan van aanpak voor de implementatie van het UNCRPD op federaal niveau, via het principe van handstreaming, voorgesteld;
- hebben de focal points van de gemeenschappen en gewesten kort hun acties en visies toegelicht;
- werden afspraken gemaakt over de toekomstige werking.

In het voorjaar van 2013 zal een nieuwe vergadering georganiseerd worden, waar onder meer aan het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding gevraagd zal worden een toelichting te geven over de missie, visie en werking van de nieuwe dienst die bij het CGKR opgericht werd naar aanleiding van de aanduiding als onafhankelijk mechanisme.

Via Nieuwsbrieven informeert de FOD Sociale Zekerheid de focal points van de gemeenschappen en gewesten over colloquia, studies, brochures, ... die betrekking hebben op handicap of bepalingen uit het UNCRPD.

Ook voor antwoorden op vragenlijsten die betrekking hebben op materies uit het UNCRPD en waarvoor de gemeenschappen en gewesten bevoegd zijn, neemt de FOD Sociale

Zekerheid contact op met de focal points van de gemeenschappen en gewesten en coördineert hij de antwoorden¹¹.

4. Relatie met het onafhankelijk mechanisme

Overeenkomstig artikel 33.2 van het UNCRPD

“onderhouden en versterken, in overeenstemming met hun rechts- en bestuursstelsel, de Staten die Partij zijn op hun grondgebied een kader, met onder meer een of twee onafhankelijke instanties, al naargelang van toepassing is, om de uitvoering van dit Verdrag te bevorderen, te beschermen en te monitoren of wijzen zij daarvoor een instantie aan of richten zij die op. Bij het aanwijzen of oprichten van een dergelijke instantie houden de Staten die Partij zijn rekening met de beginselen betreffende de status en het functioneren van nationale instellingen voor de bescherming en bevordering van de rechten van de mens”.

Op 12 juli 2011 hebben de Federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten het **Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding** aangeduid als onafhankelijke instantie. Het Centrum moet de uitvoering van het Verdrag bevorderen, beschermen en opvolgen:

- bevorderen = personen met een handicap, de betrokken organisaties en verenigingen en het grote publiek informatie verstrekken over en bewust maken van het bestaan van het UNCRPD, van het opzet ervan en van de rechten die het garandeert;
- beschermen = volledig onafhankelijk juridisch advies verstrekken en mensen begeleiden die van oordeel zijn dat hun rechten werden geschonden; en
- opvolgen = nagaan of de wetgeving, het gevoerde beleid en de nationale praktijken stroken met het UNCRPD en of de maatregelen die de overheid neemt wel degelijk een optimale toepassing van het UNCRPD op nationaal vlak garanderen.

Om deze opdrachten te vervullen, heeft het Centrum een speciale dienst voor het UNCRPD en een begeleidingscommissie opgericht. De begeleidingscommissie verzekert de vertegenwoordiging en de participatie van het maatschappelijk middenveld (de leden van de commissie zijn afkomstig uit de verenigingen van personen met een handicap, de academische wereld, sociale partners, ...).

Vanzelfsprekend onderhouden de FOD Sociale Zekerheid en het CGKR goede en nauwe contacten. Na enkele informele gesprekken werd in januari 2012 een formeel overlegmoment georganiseerd bij het CGKR, waarbij de beide diensten (van de FOD Sociale Zekerheid en van het CGKR) werden voorgesteld. Gezien de personeelswijzigingen bij de betrokken dienst van het CGKR, kon er daarna geen nieuw overlegmoment meer georganiseerd worden maar dit staat gepland voor de komende periode. Het CGKR was ook

¹¹ Zie eveneens punt 2.1. – Vragenlijsten.

aanwezig op de vergadering van 19 november 2012 en heeft er een toelichting gegeven over zijn werking als onafhankelijk mechanisme in het kader van het UNCRPD.

De FOD Sociale Zekerheid bezorgt de informatie die hij verstuurt met betrekking tot het UNCRPD ook aan de dienst bij het CGKR.

Het CGKR zal door de FOD Sociale Zekerheid uitgenodigd worden om op een volgende vergadering met de focal points van de gemeenschappen en gewesten, een toelichting te komen geven over de werking van de nieuwe dienst.

5. Betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld

Het UNCRPD hecht zeer veel belang aan de betrokkenheid van het UNCRPD. Zo bepaalt artikel 33.3 van het UNCRPD dat

“het maatschappelijk middenveld, in het bijzonder personen met een handicap en de organisaties die hen vertegenwoordigen, betrokken wordt bij en volledig participeert in het monitoringproces”.

De FOD Sociale Zekerheid respecteert vanzelfsprekend deze terechte vraag naar betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld. In overleg met de bureaus van de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (NHR) en het Belgian Disability Forum (BDF) en met de gemeenschappen en gewesten (via de Interministeriële Conferentie), werd beslist:

- dat elk focal point (dus zowel het federale focal point als de verschillende focal points opgericht in de gemeenschappen en gewesten) de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld zou organiseren op zijn bevoegdheidsniveau;
- dat, voor het federale niveau, de implicatie van het maatschappelijk middenveld door de FOD Sociale Zekerheid in hoofdzaak zou gebeuren via beide voornoemde organisaties (NHR en BDF);
- dat, eveneens voor het federale niveau en naast de consultatie van de NHR en BEF, de federale contactpersonen “handicap” elk voor hun bevoegdheden het eigen en geëigende maatschappelijk middenveld zouden betrekken.

Conform deze afspraken worden op geregelde tijdstippen overlegvergaderingen georganiseerd tussen de bureaus van de NHR en het BDF en de FOD Sociale Zekerheid, waarbij informatie wordt uitgewisseld, toelichting gegeven wordt over de acties die ondernomen worden, ... Deze vergaderingen gingen door op 6 februari 2012 en 2 juli 2012; een volgende vergadering is gepland voor januari 2013.

De NHR was ook aanwezig op de vergadering van 19 november 2012, heeft zich er voorgesteld en heeft er gewezen op het belang van de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld en van een goede samenwerking.

De NHR stuurt de adviezen die hij uitbrengt ter informatie door naar de FOD Sociale Zekerheid. In functie van het onderwerp van de adviezen bezorgt de FOD deze adviezen aan de federale contactpersonen “handicap” bij de betrokken overheidsdiensten.

Volgende adviezen werden doorgestuurd:

- Thematische opmaak van de delen “Armoede en Sociale Uitsluiting” van het Nationaal Hervormingsprogramma en het Nationaal Sociaal Rapport voor 2012, aan de POD Maatschappelijke Integratie en aan de heer Peter Lelie, die voor de FOD Sociale Zekerheid het NSR opvolgt;
- Wetsvoorstellen houdende de wettelijke erkenning van en de toegang tot sociale rechten voor mantelzorgers, aan het RIZIV en de FOD Volksgezondheid;
- Tewerkstelling van personen met een handicap, aan de FOD WASO en de RVA;
- Het gebruik van de rolstoel op de luchthaven van The Brussels Airport Company, aan de FOD Mobiliteit;
- Voorgenomen besparing in de sector mobiliteitshulpmiddelen naar aanleiding van de begrotingscontrole van maart 2012, aan het RIZIV en de FOD Volksgezondheid;
- Renovatiewerken in en rond het station van Oostende, aan de FOD Mobiliteit;
- Ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 6 oktober 2005 houdende diverse maatregelen met betrekking tot de vergelijkende aanwervingsselectie en met betrekking tot de stage, aan de FOD P&O;
- Project ALS, de snelle terbeschikkingstelling van technische hulpmiddelen voor ALS-patiënten van alle leeftijden die in België wonen, aan het RIZIV en de FOD Volksgezondheid.

Alle informatie (zoals bijv. de Nieuwsbrieven) die door de FOD Sociale Zekerheid opgesteld wordt met betrekking tot het UNCRPD, wordt ook aan het secretariaat van de NHR en het BDF bezorgd.

Ook bij de opmaak van het eerste Belgische rapport voor de Verenigde Naties werd het maatschappelijk middenveld betrokken. Zo werd er een vergadering georganiseerd met het maatschappelijk middenveld, in de schoot van de Coormulti. Verschillende verenigingen waren op deze vergadering vertegenwoordigd. Voor het federale niveau waren onder andere de *Nationale hoge raad voor personen met een handicap* en het *Belgian Disability Forum* aanwezig. Conform de in de Interministeriële Conferentie gemaakte afspraken, werd het maatschappelijk middenveld van de gemeenschappen en gewesten bij de opmaak van het rapport betrokken via de focal points aangesteld in de gemeenschappen en gewesten.

Zoals reeds eerder gesteld¹², is de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld bij de opmaak van het eerste rapport, niet optimaal verlopen: de verenigingen werden slechts vrij laat betrokken en ook de ontwerp teksten konden slechts laat ter beschikking worden gesteld. Zowel bij de bespreking van het eerste Belgische rapport door het VN Comité als bij de opmaak van het volgende rapport, zal het dus zaak zijn erop toe te zien dat het maatschappelijk middenveld van in het begin bij het proces betrokken wordt en dat hen de mogelijkheden en instrumenten gegeven worden om deze consultatie ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren.

¹² Zie punt 2.2. – Aandachtspunten voor de toekomst.

De NHR werd ook nauw betrokken bij de voorbereiding van de Vijfde Conferentie van verdragsluitende partijen die georganiseerd werd van 12 tot 14 september 2012 in New York en heeft onder meer één van de verklaringen die door België neergelegd werden (de verklaring over vrouwen met een handicap) voorbereid.

6. Besluit

Dit verslag biedt een overzicht van de werkzaamheden van de FOD Sociale Zekerheid als federaal focal point en interfederaal coördinatiemechanisme sinds zijn aanstelling twee jaar geleden.

In de eerste periode lagen de aandacht en de klemtoon vooral op de opmaak van het eerste rapport dat België ten laatste in juli 2011 bij het Comité van de Verenigde Naties diende neer te leggen. Dit vergde duidelijke afspraken rond taakverdeling en timing, heel wat coördinatie met de betrokken overheidsdiensten van zowel het federale niveau als het niveau van de gemeenschappen en gewesten, nauwgezetheid bij het samenvoegen van de verschillende bijdragen om er een samenvattend geheel van te maken en bij het nalezen van de verschillende versies en de vertalingen, ... Maar dankzij een goede organisatie en een goede samenwerking en met vereende krachten werd het eerste rapport tijdig ingediend.

Uit deze eerste oefening vallen een aantal lessen voor de toekomst te trekken:

- tijdig starten met de voorbereiding en opmaken van een retroplanning zijn essentieel;
- de verschillende bevoegdheden moeten gerespecteerd worden en er moet duidelijkheid zijn over de rol en taken van de verschillende actoren;
- het maatschappelijk middenveld moet van bij de aanvang betrokken worden bij het rapportageproces;
- er moet gezorgd worden voor een ruime verspreiding van het rapport, ook in een brailleversie en een "easy to read" versie.

Voorlopig is het wachten op de behandeling van het rapport door het VN Comité, maar de FOD Sociale zekerheid anticipeert deze behandeling al wel door het onderzoek van de rapporten van andere Europese Lidstaten op te volgen en ook de schaduwrapporten en alternatieve rapporten van het maatschappelijk middenveld te bestuderen en op te volgen.

Na deze eerste periode heeft de FOD Sociale Zekerheid zich toegelegd op zijn andere taken: overleg met de gemeenschappen en gewesten en uitbouw van het federale netwerk van de administratieve contactpersonen.

De relatie met de focal points van de gemeenschappen en gewesten is goed, de rol van de FOD Sociale Zekerheid wordt aanvaard en de ondersteuning en de expertise van de FOD worden gewaardeerd en erkend. Hier zal het voor de FOD Sociale Zekerheid vooral zaak zijn enerzijds om de coördinatie rond dossiers die verband houden met het UNCRPD verder uit te bouwen en te versterken en anderzijds om als platform op te treden voor uitwisseling van informatie en best practices.

Op het federale niveau zijn de taken van de FOD Sociale Zekerheid omvangrijker en urgenter. In de nabije toekomst moet vooral gewerkt worden aan de ondersteuning van de administratieve contactpunten, door een verduidelijking van hun rol en het bijstaan en verstrekken van informatie. Uit de eerste reacties en uit de opmerkingen gemaakt tijdens de vergadering van 19 november 2012 is gebleken dat daaraan bij een aantal contactpersonen een grote nood is. Het opstellen van een brochure en van "opinion files" zullen belangrijke hulpmiddelen zijn.

Verder moet ook nagegaan worden op welke manier het UNCRPD daadwerkelijk geïmplementeerd kan worden. In een aantal Europese landen (bijv. Oostenrijk) wordt gewerkt met een nationaal actieplan. De haalbaarheid daarvan zal onderzocht moeten worden in overleg met de administratieve en politieke contactpunten en met de beleidscel van de bevoegde staatssecretaris. Alleszins moet gewerkt worden aan indicatoren en een methode om de acties van de verschillende administraties te meten en te evalueren.

Een ander aandachtspunt is de bekendheid van het UNCRPD, van de Belgische rapporten, van de rol en taken van de FOD Sociale Zekerheid en de (administratieve en politieke) contactpunten en de focal points. De FOD zal in overleg gaan met het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding en met het maatschappelijk middenveld om te onderzoeken welke acties en welke middelen (brochures, website, ...) daartoe aangewend kunnen worden.

Wat de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld betreft, kan gesteld worden dat de relatie met de NHR en BDF zeer goed is, maar dat het aangewezen is om, in overleg met beide instanties, na te gaan op welke manier personen met een handicap en hun verenigingen actiever kunnen participeren in de implementatie van het UNCRPD. Ook voor de administratieve contactpunten is dit een aandachtspunt.

Tot slot verdient het ook aanbeveling de samenwerking met het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding te intensifiëren, vooral dan voor gelijklopende taken zoals de promotie en opvolging van de bepalingen van het UNCRPD.

Verantwoordelijke uitgever

Tom Auwers

2013

Federale Overheidsdienst (FOD) Sociale Zekerheid

Administratief Centrum Kruidtuin

Finance Tower

Kruidtuinlaan 50, bus 115

1000 Brussel

www.socialsecurity.fgov.be

